

NORME I VRIJEME

Izv. prof. dr. sc. Luka Burazin

Literatura:

R. Guastini, *Sintaksa prava* (2018), str. 285-301

VREMENSKE DIMENZIJE NORMI

- vremenske dimenzije normi:
 - 1) vrijeme postojanja ili pripadanja
 - 2) vrijeme valjanosti
 - 3) vrijeme primjenljivosti
 - 4) vrijeme djelovnosti

VRIJEME PRIPADANJA

- vrijeme pripadanja (pravnog postojanja)
 - činjenično i pravno postojanje
 - početak pripadanja: uvođenje u poredak "postavljanjem"
 - svršetak pripadanja: poništenje
 - pripada li poretku ukinuta norma?
 - unatražnodjelujuće ukidanje?
 - ukinuta norma poništenjem potpuno gubi svoju primjenljivost
 - čl. 56. i 57. Ustavnog zakona o USRH

VRIJEME VALJANOSTI

- vrijeme valjanosti
 - bezvremeno svojstvo
 - uz *postojanost* formalno i materijalno viših normi, svaka je norma ili valjana ili nevaljana
 - valjanost se ne stječe niti gubi
 - ipak: mogućnost izmjene polazišnih normi
 - izvorno nevaljana norma ne može postati valjana
 - ali, izvorno valjana norma može izgubiti valjanost!
 - naknadna (ili pridošla) materijalna nevaljanost

VRIJEME PRIMJENLJIVOSTI

- vrijeme primjenljivosti
- primjenljivost = obveza primjene norme
- početak primjenljivosti: "stupanje na snagu"
 - norme o *vacatio legis*
 - redovita i produljena vakacija
- svršetak primjenljivosti: poništenje, retroaktivno ukidanje, nastanak suprotne obveze
 - ne i kod neunatragnog ukidanja
 - dakle: svršetak primjenljivosti ne poklapa se nužno s prestankom bivanja na snazi ili prestankom vrijeđenja

VRIJEME PRIMJENLJIVOSTI

- vrijeme primjenljivosti ne podudara se s vremenom pripadanja
 - *vacatio legis*
 - prijelazne (privremene) norme
 - obveza primjene normi stranih poredaka
- vrijeme primjenljivosti ne podudara se s vremenom valjanosti
 - valjanost nije *nužan* uvjet primjenljivosti (prvi ustav, norme valjane u drugim poredcima, neustavne norme)
 - valjanost nije *dovoljan* uvjet primjenljivosti (*vacatio*)

VRIJEME DJELOVNOSTI

- vrijeme djelovnosti
- doseg djelovnosti (područje važenja, doseg primjene) = skup č.s. u nazočnosti kojih norma proizvodi pr. učinke
- vrijeme djelovnosti = vremenski luk u kojemu treba nastupiti č.s. kako bi uslijedile predviđene pr. posljedice
- načelo zabrane retrokativnosti
- vrijeme djelovnosti nije povezano s vremenom primjenljivosti
 - npr. retroaktivna norma

RETROAKTIVNE, ULTRAAKTIVNE I PRIJELAZNE NORME

1) unatražnodjelujuća norma

- N koja P povezuje s Č koje prethode njezinu stupanju na snagu

2) produljenodjelujuća norma

- N koja P, čak i nakon što je se ukine, povezuje s Č koje su nastupile prije njezina ukidanja

3) prijelazna norma

- a) u funkcionalnom smislu: koja uređuju prijelaz s jednog uređenja na drugo

- davanje produljenog ili unatražnog djelovanja (čl. 44. ZIDOZ, NN 73/17)

- b) u strukturnom smislu ("privremena"): koja *ab origine* predviđa trenutak prestanka djelovnosti

- npr. Zakon o nezastarijevanju k.d. ratnog profiterstva

RETROAKTIVNE NORME

— primjeri retroaktivnih normi:

- N kojom se zapriječuje kazna za djela počinjena prije njezina stupanja na snagu; N kojom se obara već pravomoćna presuda; N kojom se mijenja uređenje već okončanih odnosa (npr. već ispunjenih ugovora)

a) N retroaktivna u slabom smislu:

- kojom se određuje rješenje sporova nastalih prije njezina stupanja na snagu, *a o kojima sud još nije odlučio*

b) N retroaktivna u jakom smislu:

- kojom se određuje drugačije rješenje sporova nastalih prije njezina stupanja na snagu, *a o kojima je sud već odlučio*

RETROAKTIVNE NORME

Čl. 180 ZOO (NN 53/91, 73/91 i 3/94): “(1) Za štetu nastalu smrću, tjelesnom povredom ili oštećenjem odnosno uništenjem imovine fizičke osobe uslijed akata nasilja ili terora te prilikom javnih demonstracija i manifestacija odgovara društveno-politička zajednica čiji su organi po važećim propisima bili dužni spriječiti takvu štetu.”

Čl. 1. ZIDZOO (NN 7/1996): “U Zakonu o obveznim odnosima (NN 53/91, 73/91 i 3/94) članak 180. briše se.”

Čl. 2. ZIDZOO (NN 7/1996): “(1) Postupci za naknadu štete pokrenuti po odredbama članka 180. Zakona o obveznim odnosima, prekidaju se.

(2) Postupci iz stavka 1. ovoga članka nastaviti će se nakon što se donese poseban propis kojim će se urediti odgovornost za štetu nastalu uslijed terorističkih akata.”

Čl. 10. ZOTA (NN 117/2003): “Sudski postupci radi naknade štete prekinuti stupanjem na snagu Zakona o izmjeni Zakona o obveznim odnosima (NN 7/96) nastaviti će se po odredbama ovoga Zakona.”

RETROAKTIVNE NORME

Presuda VSRH od 12. 7. 2005.

”Prihvaća se revizija II-tužene (RH), te se preinačuju nižestupanjske presude – presuda Županijskog suda u Gradu Zagrebu od 9. siječnja 1996. godine i presuda Općinskog suda u Zagrebu od 19. svibnja 1995. godine, tako da se tužbeni zahtjev tužitelja u odnosu na tu tuženicu u cijelosti odbija. ... U odnosu na II-tuženu ostvaren je revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava. Predmet tužbenog traženja tužitelja je šteta koju potražuje iz štetnog događaja koji se dogodio 13. prosinca 1992. godine, kada je nepoznati počinitelj eksplozivom u potpunosti srušio njegovu kuću. Ocjenjujući pitanje osnovanosti osnove tužbenog zahtjeva sudovi su utvrdili postojanje odštetne odgovornosti revidenta pod II. pozivom na odredbu čl. 180. Zakona o obveznim odnosima (NN 53/91, 73/91, 3/94, 7/96). Međutim, čl. 180. ZOO-a je brisan Zakonom o izmjenama i dopunama ZOO-a (NN 7/96), a odredbom čl. 1. st. 2. tog Zakona određeno je da se prekidaju postupci pokrenuti po odredbama rečenog zakona, te da će se nastaviti nakon što se donese posebni propis¹ kojim će se urediti odgovornost za štetu nastalu uslijed terorističkih akata.”

VREMENSKI SLIJED KAZNENOPRAVNIH NORMI

- strože (nepovoljnije) kaznenopravne norme
 - t1: P nije K; t2: 'Ako P, onda K'
 - t1: 'Ako P, onda K'; t2: 'Ako P, onda K1' ($K1 > K$)
- blaže (povoljnije) kaznenopravne norme
 - t1: 'Ako P, onda K'; t2: 'Ukida se 'Ako P, onda K''
 - t1: 'Ako P, onda K'; t2: 'Ako P, onda ne-K'
 - t1: 'Ako P, onda K'; t2: 'Ako P, onda S'
 - t1: 'Ako P, onda K'; t2: 'Ako P, onda K1' ($K1 < K$)

VREMENSKI SLIJED KAZNENOPRAVNIH NORMI

● načela:

- n. zabrane unatražnog djelovanja strožih kp normi
 - n. produljenog djelovanja blažih kp normi
 - n. unatražnog djelovanja blažih kp normi
 - n. neproduljenog djelovanja strožih kp normi
- Ako Nkp_{t_1} i Nkp_{t_2} , onda blaža Nkp !

HVALA NA POZORNOSTI!

K R A J